

ALKOHOL

Proovimine

- Elu jooksul on proovinud alkoholi:
 - 39% poistest ja 24% tüdrukutest 11-aastaste vanuserühmas,
 - 62% poistest ja 60% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
 - 83% poistest ja 85% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- Poiste esmakordse alkoholi proovimise keskmine vanus on 12,3 aastat, tüdrukutel 12,6 aastat (HBSC 2014).

Regulaarne tarvitamine

- Vähemalt kord nädalas joob alkoholi:
 - 3% poistest ja 1% tüdrukutest 11-aastaste vanuserühmas,
 - 4% poistest ja 2% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
 - 12% poistest ja 7% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- Alkoholi on tarvitanud 20 ja enam korda elus ligi pooled (44%) 15–16-aastased (ESPAD 2011).
- Mõned korrad nädalas tarvitab alkoholi 23% meestest ja 9% naistest 16–24-aastaste vanuserühmas. Peaaegu iga päev tarvitab samas vanuserühmas alkoholi 4% meestest ja 1% naistest (TKU 2014).

Purju joomine¹

- Poiste esmakordse purju joomise keskmine vanus on 13,2 ja tüdrukutel 13,5 aastat (HBSC 2014).
- 2 või enam korda on elu jooksul purjus olnud:
 - 1% 11-aastastest,
 - 7% 13-aastastest,
 - 30% 15-aastastest õpilastest (HBSC 2014).
- Alkoholi on suures koguses tarvitanud vähemalt korra viimase kuu jooksul ligi pooled 15–16-aastastest poistest (54%) ja tüdrukutest (52%) (ESPAD 2011).
- 15-aastastest joob ühel joomiskorral 5 või rohkem jooki 19% poistest ja 10% tüdrukutest, 2–4 drinki 30% poistest ja 38% tüdrukutest (HBSC 2014).
- Umbes kord nädalas tarvitab korraga vähemalt 6 alkoholiühikut 21% meestest ja 6% naistest 16–24-aastaste seas (TKU 2014).

Alkoholi eelistused ning kättesaadavus

- 15-aastastest poistest tarvitab vähemalt kord kuus:
 - 24% lahjasid alkohoolseid jooke,
 - 18% õlut,
 - 16% kanget alkoholi.

¹ Purju joomise all peetakse silmas suures koguses alkoholi tarvitamist ehk ühel joomiskorral viie ja enama „dringi“ joomist (Espad 2011).

- 15-aastastest tüdrukutest tarvitab vähemalt kord kuus:
 - 27% lahjasid alkohoolseid jooke,
 - 15% kanget alkoholi,
 - 7% veini (HBSC 2014).
- Kanget alkoholi on enne 14. eluaastat proovinud ligi kolmandik (32%) 15–16-aastastest (ESPAD 2011).
- Kange alkoholi ostmist peab „väga kergeks“ või „küllalt kergeks“ 54% 15–16-aastastest õpilastest, siidri ostmist 76% õpilastest (ESPAD 2011).

Positiivne

- ✓ **Alkoholi proovitakse hilisemas eas** – 13-aastaselt või varem oli esimest korda alkoholi proovinud 15-aastaste seas 2006. aastal 58%, 2014. aastal aga 49%.
- ✓ **Alkoholi regulaarne tarvitamine õpilaste hulgas väheneb** – alkoholi regulaarne (vähemalt kord nädalas) tarvitamine 11–15-aastaste õpilaste seas on langustendentsis. 2002. a tarvitas 11-15-aastastest vähemalt kord nädalas alkoholi 17% poistest ja 10% tüdrukutest, 2014. a oli nende õpilaste osakaal langenud 6%-ni poiste ja 3%-ni tüdrukute seas (HBSC 2014).
- ✓ **Alkoholi kättesaadavus noortele on vähenenud** – langenud on õpilaste osakaal, kes pidasid alkoholi kättesaadavust kergeks (ESPAD 2011).
- ✓ **Kasvab õpilaste osakaal, kes pole kunagi alkoholi tarvitanud** – mitte kunagi polnud alkoholi 2006. a proovinud 28% 11-15-aastastest, 2014. a on nende noorte osakaal suurenenud 55%-ni (HBSC 2014).
- ✓ **Õpilased alustavad hiljem purju joomisega** – 13-aastaselt või varem end purju joonud õpilaste osakaal on vähenenud. 2006. a oli end 13-aastaselt või varem purju joonud poisse 35%, 2014. a aga 22%; tüdrukuid vastavalt 21% ja 17% (HBSC 2014).

Negatiivne

- ✓ **Kooliõpilaste varane alkoholi proovimine** – 11-aastaselt on alkoholi proovinud 39% poistest ja 24% tüdrukutest (HBSC 2014).
- ✓ **Kooliõpilaste purju joomine** – vähemalt kaks korda on 15-aastastest elu jooksul purjus olnud 31% poistest ja 29% tüdrukutest. 19% poistest ja 10% tüdrukutest vanuses 15.aastat tarvitab ühel joomiskorral korraga 5 või enam drinki (HBSC 2014).
- ✓ **Kasvutrend tüdrukute sagedases purju joomises** – 15–16-aastaste õpilaste hulgas on kasvanud tüdrukute osakaal, kes tarvitas viimasel kuul ühel joomiskorral viis või enam „drinki“: 2003. aastal tegi seda viimase kuu jooksul kolm või enam korda 14% tüdrukutest, 2007. aastal 26% ja 2011. aastal 28% (ESPAD 2011).

TUBAKAS

Proovimine

- ✓ Elu jooksul on proovinud ükskõik millist tubakatoode (sigaret, e-sigaret, huuletubakas, vesipiip):
 - 26% poistest ja 13% tüdrukutest 11-aastaste vanuserühmas,
 - 53% poistest ja 45% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
 - 75% poistest ja 69% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- ✓ Poiste keskmine vanus esmakordsel suitsetamisel on 11,9 ja tüdrukutel 12,2 aastat (HBSC 2014).
- ✓ 11-aastastest noortest on proovinud:
 - huuletubakat 3% poistest, tüdrukute hulgas proovinuid pole;
 - e-sigaretti 17% poistest ja 9% tüdrukutest;
 - vesipiipu 9% poistest ja 4% tüdrukutest;
 - sigarette 15% poistest ja 8% tüdrukutest (HBSC 2014).

Igapäevane suitsetamine, kättesaadavus

- ✓ Igapäevase suitsetamisega alustatakse peamiselt 13-aastaselt ja vanemalt (ESPAD 2011).
- ✓ Igapäevaselt tarvitab ükskõik millist tubakatoode (sigaret, e-sigaret, huuletubakas, vesipiip):
 - 1% 11-aastastest poistest, tüdrukute hulgas igapäevaseid tarvitajaid pole,
 - 5% poistest ja 2% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
 - 12% poistest ja 7% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- ✓ 16-24-aastastest suitsetab igapäevaselt 21% meestest ja 12% naistest, juhusuitsetajad on 17% meestest ja 14% naistest (TKU 2014).
- ✓ Sigarettide ostmist peab „küllalt kergeks“ ja „väga kergeks“ 70% 15–16-aastastest õpilastest (ESPAD 2011).

Vesipiibu, e-sigareti, põsk- ja huuletubaka tarvitamine

- ✓ Täiskasvanud elanikkonna tervisekäitumise uuringu (2014) järgi tarvitab 16–24-aastaste seas:
 - e-sigaretti mõned korrad kuus või tihemini 14% meestest ning 10% naistest, mõned korrad aastas aga 28% meestest ja 25% naistest.
 - Põsk- või huuletubakat mõned korrad kuus või tihemini 12% meestest (naised ei tarvita), mõni kord aastas aga 10% meestest ja 2% naistest.
 - Vesipiipu mõned korrad kuus või tihemini 4% meestest ja 12% naistest, mõned korrad aastas aga 40% meestest ja naistest.

Positiivne

- ✓ **Suitsu proovimist alustatakse järjest enam hilisemas eas** – kui 2006. aastal ei olnud sigaretti proovinud 62% 11-aastastest poistest, siis 2014. aastal oli nende osakaal 85%. Tüdrukute seas olid tulemused vastavalt 82% ja 92% (HBSC 2014).
- ✓ **Igapäevasuitsetajate hulk väheneb** – igapäevasuitsetajate osakaal 11–15-aastaste hulgas ajavahemikul 2002–2014 on langustrendis (HBSC 2014). Igapäevaselt suitsetas 2014. a 4% poistest ja 3% tüdrukutest, 2002. a suitsetas igapäevaselt 10% poistest ja 5% tüdrukutest 11–15-aastaste seas.
- ✓ **Mittesuitsetajate osakaal õpilaste hulgas kasvab** – 11–15-aastastest ei suitsetanud 92% õpilastest 2014. a, 2002. a oli mittesuitsetajaid 82% (HBSC 2014).
- ✓ **Tubaka kättesaadavus noortele on vähenenud** – langenud on õpilaste osakaal, kes pidasid tubaka kättesaadavust kergeks (ESPAD 2011).

Negatiivne

- ✓ **Noored proovivad varakult erinevaid tubakatooteid** – 13-aastastest pooled on proovinud ükskõik millist tubakatoodeid (HBSC 2014).
- ✓ **E-sigareti proovimine on sama levinud, kui sigareti proovimine** – 33% 11–15-aastastest noortest on proovinud e-sigaretti, 36% on proovinud sigaretti (HBSC 2014).
- ✓ **Vesipiibu tarvitamine on populaarne tüdrukute seas** – 15-aastastest tüdrukutest suitsetab vesipiipu aegajalt 43% tüdrukutest, poistest aga 34% (HBSC 2014).

ENERGIAJOOGID

Proovimine ja tarvitamine energiajookide uuringu (2013) põhjal

- ✓ Energiajooke on proovinud:
 - 43% 6–13-aastastest õpilastest,
 - Üle 90% vanematest (üldhariduskooli, kutseõppeasutuste ning kõrgkooli) õpilastest.
- ✓ Regulaarselt (üle kolme korra kuus) tarvitab energiajooke:
 - 2% 6–13-aastastest üldhariduskooli õpilastest,
 - 9% 12–21-aastastest üldhariduskooli õpilastest,
 - 19% 16–29-aastastest kutseõppeasutuste õpilastest.
- ✓ Energiajooke on tarvitanud koos alkoholiga:
 - 18% 12–21-aastastest üldhariduskooli õpilastest,
 - 39% 16–29-aastastest kutseõppeasutuste õpilastest.

ILLEGAALSED UIMASTID

Proovimine ja tarvitamine

- ✓ Illegaalseid uimasteid on proovinud 32% 15–16-aastastest, 24% noortest on proovinud kanepit (ESPAD 2011).
- ✓ Mõnda muud illegaalset uimastit peale kanepi on proovinud 18% 15–16-aastastest õpilastest, levinud on ka ilma arsti väljakirjutiseta tarvitatud rahustid või uinutid (8% õpilastest) (ESPAD 2011).
- ✓ Suhteliselt levinud on inhalantide (mida ei loeta illegaalseteks narkootikumideks) proovimine: inhalante on elu jooksul proovinud 15% õpilastest (ESPAD 2011).
- ✓ Oma elu jooksul on narkootikume proovinud:
 - 2% 10–13-aastastest,
 - 18% 14–15-aastastest,
 - 28% 16–18-aastastest,
 - 47% 19–24-aastastest,
 - 39% 25–29-aastastest (HIV-i uuring 2010).

Positiivne

- ✓ **Narkootikumide kättesaadavus noortele on vähenenud** – nii rahusteid/uinuteid, *ecstasy*'t, amfetamiine kui ka kanepitooteid peab kergesti kättesaadavaks väiksem hulk noori kui 2007. aastal (ESPAD 2011).
- ✓ **Vähenenud on poppersi, *ecstasy* ja amfetamiini proovimine** – nelja aasta jooksul on mõnevõrra vähenenud poppersi (vähenes 7%-lt 4%-ni) ning *ecstasy*'ga (vähenes 6% 3%-ni) katsetajate osakaal, pikemas ajalisel löikes amfetamiinide proovijate osakaal (2003. a 7% on vähenenud 2011. a 3%-ni) (ESPAD 2011).

Negatiivne

- ✓ **Mõnda illegaalset uimastit proovinud 15–16-aastaste osakaal kasvab** – 1995. aastal oli see näitaja 7%, 1999. aastal 15%, 2003. aastal 24%, 2007. aastal 30% ja viimasel (2011) uuringuaastal 32% (ESPAD 2011).
- ✓ **Kasvanud on inhalantidega katsetajate hulk** – 2007. aastal oli inhalante proovinud 9% õpilastest, 2011. a aga 15% (ESPAD 2011).
- ✓ **Uimastite segatarvitamist alustatakse varem** – võrreldes 2007. aastaga on inhalantide, *ecstasy* ning alkoholi koos tablettidega esmaproovimine nihkunud varasemasse ikka (ESPAD 2011).

Kanepi proovimine, tarvitamine ja kättesaadavus

- ✓ Kanepit on proovinud:
 - 2% poistest ja 1% tüdrukutest 11-aastaste vanuserühmas,
 - 9% poistest ja 5% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
 - 29% poistest ja 20% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- ✓ 15-aastastest kanepit proovinutest pooled (54%) on seda tarvitanud kolmel või enamal korral (HBSC 2014).
- ✓ 16–24-aastaste seas on kanepit proovinud 47% meestest ja 37% naistest (TKU 2014).
- ✓ Kanepi hankimist hindab kergesti kättesaadavaks 32% 15–16-aastastest õpilastest (ESPAD 2011).

Negatiivne

- ✓ **Kanepi proovimine on Eestis levinud** – kanepiga katsetajate osakaal on Eestis kõrge – 2002. a oli 15-aastaste seas kanepit proovinud 12% tüdrukutest ja 23% poistest, 2014. a oli kanepit proovinud 20% tüdrukute ja 29% poiste seas (HBSC 2014).
- ✓ **Pooled kanepit proovinutest tarvitavad seda ka edaspidi** – vähemalt pooled kanepit proovinud noortest on seda tarvitanud elu jooksul kaks või enam korda (HBSC 2014; ESPAD 2011).
- ✓ **Kanep on noortele kergesti kättesaadav** – kanepi hankimist hindas kergesti kättesaadavaks 32% 15–16-aastastest õpilastest (ESPAD 2011).
- ✓ **Viimase kuu jooksul tarvitajate hulk on kasvanud** – kui 2010. a oli 15-aastaste seas hiljuti kanepit tarvitanud 5% poistest ja 2% tüdrukutest, siis 2014. a oli viimase kuu jooksul tarvitanud kanepit 10% poistest ja 5% tüdrukutest (HBSC 2014).

Viidatud uuringud:

1. HBSC 2014 – Aasvee, K., Rahno, J. (2015). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring. 2013/2014. Õppeaasta. Tabelid. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
2. ESPAD 2011– Euroopa kooliõpilaste alkoholi ja narkootikumide kasutamise võrdlusuuring. Uuringu raport: Kobin, M., Allaste, A.-A., Sooniste, T. jt (2012). Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15–16-aastaste õpilaste legaalse ja illegaalse narkootikumide kasutamine Eestis. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
3. HIV uuring – Trummal, A., Glušková, N., Murd, M. (2011). HIV-i temaatikaga seotud teadmised, hoiakud ja käitumine Eesti noorte hulgas. Uuringuraport 2010. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
4. TKU 2014 – Tekkel, M., Veideman, T. (2015) Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring, 2014. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
5. Pitsi, T., Glušková, N., Martverk, M. jt (2013). Energiajookide uuring: raport. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.

Uimastite kohta saab rohkem teavet veebilehel www.narko.ee